

Az Európai Unió
Tanácsa

Brüsszel, 2022. július 20.
(OR. en)

11538/22

ECOFIN 753
RELEX 1056
NIS 19
MED 37
COEST 594

FEDŐLAP

Küldi:	az Európai Bizottság főtitkára részéről Martine DEPREZ igazgató
Az átvétel dátuma:	2022. július 19.
Címzett:	a Tanács Főtitkársága
Biz. dok. sz.:	COM(2022) 341 final
Tárgy:	A BIZOTTSÁG JELENTÉSE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK ÉS A TANÁCSNAK a harmadik országoknak 2021-ben nyújtott makroszintű pénzügyi támogatás végrehajtásáról

Mellékelten továbbítjuk a delegációknak a COM(2022) 341 final számú dokumentumot.

Melléklet: COM(2022) 341 final

Brüsszel, 2022.7.19.
COM(2022) 341 final

A BIZOTTSÁG JELENTÉSE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK ÉS A TANÁCSNAK

**a harmadik országoknak 2021-ben nyújtott makroszintű pénzügyi támogatás
végrehajtásáról**

{SWD(2022) 192 final}

TARTALOMJEGYZÉK

1	BEVEZETÉS	2
2	MAKROGAZDASÁGI FEJLEMÉNYEK A PARTNERORSZÁGOKBAN	3
2.1	Keleti szomszédság	4
2.2	Déli szomszédság	4
2.3	Nyugat-Balkán	5
3	MAKROSZINTŰ PÉNZÜGYI TÁMOGATÁSI MŰVELETEK 2021-BEN	6
3.1	Keleti szomszédság	7
	• Grúzia: Covid19 MFA	7
	• Moldova: MFA és Covid19 MFA	7
	• Ukrajna: Covid19 MFA	8
3.2	Déli szomszédság	9
	• Jordánia: MFA III és Covid19 MFA	9
	• Tunézia: Covid19 MFA	10
3.3	Nyugat-Balkán	10
	• Albánia: Covid19 MFA	10
	• Bosznia-Hercegovina: Covid19 MFA	11
	• Koszovó: Covid19 MFA	11
	• Montenegró: Covid19 MFA	11
	• Észak-Macedónia: Covid19 MFA	12
4	AZ MFA-FORRÁSOK MEGFELELŐ FELHASZNÁLÁSÁNAK BIZTOSÍTÁSA: MŰKÖDÉSI ÉRTÉKELÉSEK, UTÓLAGOS ÉRTÉKELÉSEK ÉS ELLENŐRZÉSEK	12
4.1	Működési értékelések	12
4.2	Utólagos értékelések	13
5	AZ MFA-ESZKÖZHÖZ KAPCSOLÓDÓ ÁLTALÁNOS FEJLEMÉNYEK ..	14
5.1	Az MFA-eszköz működése	14
5.2	Makroszintű pénzügyi támogatás a 2021–2027-es többéves pénzügyi keretben	15
6	ELŐRETEKINTÉS – AZ MFA-MŰVELETEK ÉS A KÖLTSÉGVETÉSI HELYZET 2022-BEN	15

A BIZOTTSÁG JELENTÉSE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK ÉS A TANÁCSNAK

a harmadik országoknak 2021-ben nyújtott makroszintű pénzügyi támogatás végrehajtásáról¹

1 BEVEZETÉS

A makroszintű pénzügyi támogatás (MFA) egy uniós pénzügyi eszköz⁽²⁾, amelynek keretében az Unió pénzügyi támogatást nyújt a fizetésimérleg-válság által sújtott partnerországoknak. 1990-es létrehozása óta az MFA segíti a makrogazdasági és pénzügyi stabilitás javítását az EU szomszédságában vagy az EU-hoz földrajzilag közel lévő országokban, miközben ösztönzi a strukturális reformokat ezekben az országokban. Az MFA feltétele a Nemzetközi Valutaalappal (IMF) megkötött nem elővigyázatossági jellegű hitelmegállapodás, és annak kiegészítésére szolgál. A partnerország fizetésimérleg-problémák kezelésére irányuló nyomás egy része alóli mentesítésével az MFA lehetővé teszi, hogy a partnerország növelje költségvetési mozgásterét, javítsa államadosságának fenntarthatóságát, és a szükséges reformok ösztönzésére összpontosítson. A makrogazdasági korrekciós pálya egyenletlenségeinek csökkentésén keresztül az MFA-műveletek pozitív társadalmi hatással járhatnak, több időt és teret hagyva az ország számára a válság kiváltó okainak kezelésére.

A makroszintű pénzügyi támogatás nyújtása leggyakrabban kölcsön formájában történik, amelyhez a Bizottság a tőkepiacokról kölcsönzi a szükséges forrást. A Bizottság ezután továbbkölcsönzi ezeket a forrásokat a kedvezményezett országnak. Bizonyos esetekben az MFA uniós költségvetés útján finanszírozott, vissza nem térítendő támogatás formájában, illetve a kölcsönöket és támogatásokat kombinálva történik.

Az MFA-t részletekben fizetik ki, és csak akkor, ha teljesülnek a strukturális reformmal kapcsolatos bizonyos – az országgal egyeztetett – kritériumok. Ezek a feltételek támogatják a határozott kiigazító és reformintézkedések végrehajtását a következő célokkal: i. az államháztartási rendszerek megerősítése; valamint ii. a fenntartható és inkluzív növekedés és munkahelyteremtés támogatása. A makroszintű pénzügyi támogatás nyújtásának előfeltétele továbbá, hogy a kedvezményezett ország megfeleljen a hatékony demokratikus mechanizmusoknak. Ezek a következő mechanizmusokat foglalják magukban: többpárti parlamentáris rendszer megléte; a jogállamiság elismerése; valamint az emberi jogok tiszteletben tartásának garantálása. A makroszintű pénzügyi támogatás ilyen módon kiegészíti az Unió által nyújtott szokásos együttműködési támogatást, valamint hozzájárul az Unió határain túli stabilitás megőrzésére, és a jólét és alapvető értékeink előmozdítására irányuló átfogó célkitűzésekhez. Az MFA széles körben elismert, hatékony válságkezelő eszköz, amely lehetővé teszi az EU számára a látható és rugalmas, az országok szakpolitikáiban bekövetkező változások ösztönzésére képes beavatkozást³. A makroszintű pénzügyi

¹ Ez a jelentés a 2022. júniusig rendelkezésre álló információkon alapul.

² A fejlődő országok közé nem tartozó, nem uniós országoknak nyújtandó makroszintű pénzügyi támogatás jogalapja az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) 212. cikke. Az EUMSZ 213. cikke alkalmazható jogalként, ha a nem uniós ország sürgős pénzügyi támogatást igényel.

³ Az MFA emellett kiegészíti az Unió szomszédságra és a Nyugat-Balkánra irányuló egyéb külső tevékenységeit és eszközeit, ideértve a költségvetés-támogatást is, amelyre 2021-ben összesen 461 millió EUR vissza nem térítendő támogatást fizettek ki a régiókban. A legfrissebb költségvetés-támogatási jelentés megtalálható a következő címen: https://ec.europa.eu/international-partnerships/system/files/budget_support_-_trends_and_results_2021.pdf

támogatás válságkezelési hatékonyságára vonatkozó következtetést a befejezett MFA-műveletek több független utólagos értékelésének megállapításai is alátámasztják⁴.

Válságkezelési eszközként és más uniós külső finanszírozási eszközökkel ellentétben az MFA nem rendszeres, programozható alapon nyújt pénzügyi támogatást. Emiatt a 2021 és 2027 közötti többéves pénzügyi keretben (MFF) az egyedi MFA-műveleteket továbbra is ad-hoc határozatok alapján fogják aktiválni. Amennyiben az EUMSZ 212. cikkén alapulnak, ezekre az egyedi MFA-műveletekre vonatkozó ad-hoc határozatokra a rendes jogalkotási eljárás az irányadó, amely az Európai Parlament és a Tanács jóváhagyását igényli minden egyes művelet esetében (vagy több művelet esetében egyidejűleg, ahogyan az a 2020 májusában elfogadott Covid19 MFA-csomagnál történt).

Ez az éves jelentés az MFA-műveletekkel kapcsolatos különböző európai parlamenti és tanácsi határozatokban a Bizottságra vonatkozóan meghatározott tájékoztatási kötelezettséggel összhangban készült. A jelentéshez bizottsági szolgálati munkadokumentum kapcsolódik, amely részletesebb elemzést tartalmaz az egyes MFA-műveletek makrogazdasági háttéréről és végrehajtásáról.

2 MAKROGAZDASÁGI FEJLEMÉNYEK A PARTNERORSZÁGOKBAN

A Covid19-világjárvány által 2020-ban kiváltott recessziót követően 2021-ben a bővítési és a szomszédságpolitikában részt vevő országok gazdasága helyreállt. A recesszió időtartama és súlyossága országonként jelentősen eltért. Ezek a különbségek egyrészt a világjárvány országok közötti eltérő terjedését, másrészt a partnerországok eltérő gazdasági struktúráit és a hatékony ellenintézkedések meghozatalára való eltérő képességüket is tükrözik. Az ezt követő fellendülés szintén egyenetlen volt az egyes országok között. Ez a szakasz az EU szomszédsága és a Nyugat-Balkán országai előtt álló regionális kihívásokat vizsgálja, gazdasági teljesítményüket pedig a kísérő bizottsági szolgálati munkadokumentum országonként bővebben is értékeli.

Bár az alábbiakban bemutatott regionális áttekintés visszatekintő jellegű, meg kell jegyezni, hogy az ukrajnai orosz invázió az Ukrajnára gyakorolt közvetlen pusztító hatáson túl jelentősen elhomályosítja az általános kilátásokat. Míg a továbbgyűrűző hatások az Ukrajna keleti partnerségben részt vevő néhány szomszédját érinthetik leginkább, az invázió következményei mindhárom régióban érezhetőek lesznek. A keleti partnerség országaiban Ukrajna inváziója leértékelődéshez, valamint az élelmiszer- és energiaárakra nehezedő erőteljes nyomáshoz vezetett. A fogyasztói és vállalkozói bizalmat is súlyosan érintette. Az elkövetkező hónapokban a konfliktus jelentős terhet róhat a kereskedelemre, a hazautalásokra és a beruházásokra. Összességében a keleti partnerség régiója valószínűleg stagflációs év elé néz. A déli szomszédságban az összességében alacsony külkereskedelmi kitétséggel ellenére a konfliktusból eredő nyomás a magasabb élelmiszerárakon, az élelmiszerbiztonság veszélyeztetettségén (néhány ország nagymértékben támaszkodik Oroszországra és Ukrajnára a búzaimport tekintetében, amely kritikus és erőteljesen támogatott alapvető élelmiszer), valamint (a gyakran erősen támogatott) energiaárakon keresztül érezhető. Emellett a déli szomszédság néhány országában az idegenforgalmi ágazat Covid19 utáni fellendülése is kárt szenved. A Nyugat-Balkánon az energia, az élelmiszer és a szállítás árának tartós emelkedése várhatóan tovább gyorsítja az inflációt, és csökkenti a háztartások rendelkezésre álló reáljövedelmét és a magánfogyasztást. A gazdasági növekedés tovább

⁴ Minden utólagos értékelés elérhető a Bizottság weboldalán: https://ec.europa.eu/info/evaluation-reports-economic-and-financial-affairs-policies-and-spending-activities_en

lassulhat a nyugat-balkáni országok turizmustól leginkább függő országaiban. Mindhárom régió gazdasági kilátásait befolyásolják a következő tényezők: i. a nemzetközi ellátási láncok zavarai; valamint ii. a főbb kereskedelmi partnerek – köztük az EU – alacsonyabb növekedési kilátásaiból eredő alacsonyabb kereslet. Ezek a tényezők befolyásolhatják az exportot, a közvetlen külföldi tőkebefektetéseket és a hazautalásokat, és ezáltal súlyosbíthatják a fennálló külső egyensúlyhiányokat.

2.1 Keleti szomszédság

2021-ben a keleti szomszédság térségének gazdaságai talpra álltak a világválság okozta 2020. évi recesszióból. A fellendülés mozgatórugói a következők voltak: i. a háztartások fogyasztásának fellendülése nagyon alacsony bázisról; ii. a hazautalások megugrása; valamint iii. a beruházási tevékenység fokozódása. Ezeket a gazdaságokat erőteljes külső kereslet is támogatta. Bár a növekedési pályára való visszatérés szinte minden országban hozzájárult a munkanélküliségi ráta csökkenéséhez, a növekedéshez való visszatérést egész évben az infláció folyamatos és meredek gyorsulása kísérte. Az infláció növekedését főként a globális energia- és élelmiszerárak emelkedése okozta. Az infláció megfékezése érdekében 2021-ben a keleti szomszédság valamennyi központi bankja szigorította monetáris politikai irányvonalát. Ez segítette a helyi valuták folyamatos felértékelődését, amelyek sok esetben ledolgozták a 2020-ban elkönyvelt veszteségeiket.

A költségvetési pozíciók annak ellenére javultak 2021-ben, hogy a világválság sebei még mindig érezhetőek. A bevételek a növekvő gazdasági tevékenységnek és a kereskedelem erőteljes fellendülésének köszönhetően helyreálltak. Ugyanakkor a kiadások folyamatosan növekedtek, többek között azért, mert a világválság háztartásokra és vállalkozásokra gyakorolt hatásának kezelésére alkalmazott nagyvonalú intézkedéseket csak fokozatos csökkentették. Az alacsonyabb hiány, a felértékelődő hazai valuták és a nominális GDP jelentős emelkedése mind a GDP-arányos államadósság javulásához vezetett a keleti szomszédság országaiban. Ami a külső pozíciót illeti, mind az import, mind az export erőteljes fellendülésen ment keresztül a régióban, tükrözve az alacsony bázist, a magasabb keresletet és a nyersanyagárak emelkedését. A hazautalások is jelentősen növekedtek. Mindez – az IMF által augusztusban a tagoknak kiosztott különleges lehívási jogokkal együtt – jelentős lendületet adott a külső pozícióknak, és a legtöbb országban a nemzetközi tartalékok növekedéséhez vezetett.

Előretekintve és a korábban említettek szerint a keleti szomszédság különösen ki van téve az ukrainai orosz invázió gazdasági következményeinek, és fennáll annak a kockázata, hogy olyan súlyos recesszióba süllyedhet, amelynek mértéke hasonló lehet a Szovjetunió 1990-es évekbeli felbomlása által kiváltotthoz, mivel a keleti partnerség két legnagyobb gazdaságát, Ukrajnát és Belaruszt érte messze a legsúlyosabb csapás.

2.2 Déli szomszédság

2021-ben a déli szomszédság területén is elkezdett helyreállni a gazdasági tevékenység a világválságot és annak gazdasági következményeit követően. A növekedés visszatért minden országban, kivéve Libanont, ahol mély politikai és gazdasági válság áll fenn. A régió növekedése az év során felgyorsult, mivel a lazább korlátozások, az oltóanyag bevezetése és az elhalasztott fogyasztás pótlása támogatta mind a beruházási tevékenység növekedését, mind a magán- és állami fogyasztás fellendülését. A külső kereslet élénkülése az exportágazatokat, különösen a feldolgozóipart is támogatta. Az utazási korlátozások fokozatos feloldásával összhangban a turisztikai számok is valamelyest javultak. A munkanélküliség a világválság előtti szint felett maradt, a foglalkoztatási ráták azonban a magasabb aktivitási rátákkal összhangban javultak. Az inflációs nyomás

jelentősen megnőtt, többek között az élelmiszer- és energiatermékek esetében, mivel a monetáris politikák lazák maradtak. A nyersanyagárak emelkedése fokozta az aktivitást és javította a költségvetési egyenleget az energiaexportáló országokban.

2021-ben csökkent a költségvetési hiány, mivel a bevételek élénkültek, a kiadások azonban csak mérsékelten növekedtek, összhangban a világválsághoz kapcsolódó támogatási intézkedések fokozatos visszavonásával. A világválság miatti jelentős finanszírozási igények következtében azonban az államadósság rekordszinten maradt. A régió erőteljes fellendülést tapasztalt mind az import, mind az export tekintetében a következők miatt: i. a korábban visszafogott kereslet élénkülése; ii. a nyersanyagárak emelkedése; valamint iii. növekvő kereslet a régió fő exportpiacairól. A rekordösszegű hazautalásokat az Európai Unió növekedési pályára való visszatérése és a globális olajárak emelkedése is támogatta. A hazai valuták stabilak maradtak vagy kissé felértékelődtek, és a legtöbb országban csökkentek a nemzetközi tartalékok. A régió továbbra is részesült a nemzetközi intézményi hitelezők külső támogatásában, többek között az IMF által kiosztott SDR-ekből.

Az ukrajnai orosz invázió a déli szomszédság kilátásaira is hatással volt, bár kisebb mértékben, mint a keleti partnerség kilátásaira. Az orosz invázió következményei jelentős kockázatot jelentenek a kialakulóban lévő fellendülésre nézve, mivel a déli szomszédság országait különösen az élelmiszerek, az energia és más nyersanyagok magasabb ára fogja érinteni. Ezek a magasabb árak fel fogják hajtani az inflációt és negatív hatással lesznek a belföldi fogyasztásra, miközben növelik az állami költségvetésekre nehezedő nyomást.

2.3 Nyugat-Balkán

A világválság okozta 2020. évi recessziót követően a Covid19-válság által kiváltott zavarok háttérbe szorultak, és 2021-ben valamennyi nyugat-balkáni gazdaságban erőteljesen megélénkült a gazdasági tevékenység. A fellendülést nagyrészt a következők támogatták: i. a Covid19-járvány megfékezésére irányuló intézkedések fokozatos megszüntetése; ii. erősebb belső és külső kereslet; valamint iii. előnyös bázishatások. A gazdasági tevékenység élénkülésével összhangban a foglalkoztatás növekedése visszatért a pozitív tartományba, és a régió legtöbb országában csökkent a munkanélküliségi ráta. Nőtt a foglalkoztatottak száma is. Az infláció dinamikája az aggregált kereslet fellendülését, valamint az energia, az élelmiszerek és a szállítás magasabb árait tükrözte, és 2021-ben valamennyi nyugat-balkáni országban felgyorsult az infláció.

Az erősebb gazdasági tevékenységnek köszönhető adóbevétel-növekedés hozzájárult a költségvetési hiány csökkentéséhez a régióban 2021-ben. Emellett a GDP-arányos államadósság a legtöbb országban kismértékben csökkent 2020 végéhez képest, részben a nominális GDP-növekedés fellendülését tükrözve. A külső pozíciót illetően a folyó fizetési mérleg hiánya 2021-ben jelentősen szűkült az előző évhez képest, mivel a szolgáltatásexport erőteljes fellendülése és a hazautalások nagyobb mértékű beáramlása meghaladta a külkereskedelmi áruforgalom hiányának növekedését.

A Nyugat-Balkán gazdaságainak kilátásai is romlottak, mivel a növekedési kilátásokat több tényező is visszafogta, leginkább az energia, az élelmiszer és a szállítás magasabb árainak hatása a rendelkezésre álló jövedelemre és a fogyasztásra. Mindazonáltal ezek a tényezők egyértelműen kisebb mértékben érintették a Nyugat-Balkánt, mint a keleti partnerség országait.

3 MAKROSZINTŰ PÉNZÜGYI TÁMOGATÁSI MŰVELETEK 2021-BEN

A Bizottság 2020. április 22-én egy 3 milliárd EUR összegű MFA-csomagra tett javaslatot 10 bővítési és szomszédságpolitikai régióbeli partner számára, hogy segítséget nyújtson a Covid19-világjárvány által okozott gazdasági károk korlátozásában. A határozatot⁵ az Európai Parlament és a Tanács igen gyorsan, 2020. május 25-én fogadta el⁶. A tervek szerint a mindössze 1 évig elérhető, Covid19-hez kapcsolódó makroszintű pénzügyi támogatás rendelkezésre bocsátása két részletben, egy folyósításról szóló IMF-megállapodással együtt, és az általános politikai előfeltételek teljesülésétől függően történik. További feltétel, hogy a második és utolsó részlet folyósítására csak azt követően kerülne sor, miután a partnerország teljesítette a mellékelt szakpolitikai feltételeket.

2021-ben ezért a Covid19 MFA-csomag végrehajtása volt fókuszban. Összesen 1,665 milliárd EUR összegű kölcsönt folyósítottak az uniós partnerországok pénzügyi stabilitásának támogatására és a Covid19-világjárvány gazdasági következményeinek enyhítésére.

A 2020-ban megkezdett 7 műveletből 6-ot sikerült teljesen befejezni a második és egyben utolsó részlet folyósításával a következő országok számára: Észak-Macedónia, Koszovó, Montenegró, Jordánia, Moldova és Ukrajna. Emellett az Albániának nyújtott támogatást, amely csak 2021-ben lépett hatályba, szintén teljes mértékben folyósították.

A korábban említett határozat értelmében Grúziának nyújtott MFA-művelet kifizetése azonban csak részben történt meg. Bár az első folyósításra 2020 novemberében sor került, a második részletet törölték: i. azt követően, hogy Grúzia nem teljesítette az igazságszolgáltatási rendszerrel kapcsolatos legfontosabb szakpolitikai feltételt; valamint ii. miután a grúz hatóságok jelezték, hogy már nem igénylik a forrásokat.

A Bosznia-Hercegovinát és Tunéziát érintő két fennmaradó művelet szintén 2021-ben kezdődött meg a vonatkozó egyetértési megállapodás és hitelkeret-megállapodás meglehetősen hosszadalmas ratifikációs folyamatait követően. Tunézia 2022. május 25-én kapta meg a második kifizetést, így az egyetértési megállapodásban foglalt szakpolitikai feltételek teljesülését követően a művelet sikeresen befejeződött. Másrészről a Bosznia-Hercegovinának járó második részletet nem folyósították, mivel a rendelkezésreállási időszak végére csak korlátozottan hajtották végre a reformokat.

Az országok Covid19-világjárványra adott válaszlépéseit segítő pénzügyi támogatás mellett előrelépés történt a Jordániának nyújtandó harmadik rendes makroszintű pénzügyi támogatás végrehajtására vonatkozó tervekben is, ugyanis 2021. július 20-án lezárult a második részlet rendelkezésre bocsátása.

A világjárványt követő, folyamatban lévő gazdasági fellendülés és a 2021 októberében kezdődött gázválság fényében Moldova 2021 novemberében új MFA-művelet iránti kérelmet nyújtott be. A Bizottsághoz új makroszintű pénzügyi támogatás iránti kérelem érkezett Ukrajnából is, tekintettel az Oroszországgal fennálló konfliktus

⁵ Az (EU) 2020/701 határozat.

⁶ A makroszintű pénzügyi támogatásnak minden esetben feltétele egy IMF-hitelprogram. Az IMF készenléti hitelmegállapodással rendelkező vagy a kibővített finanszírozási eszköz (vagy az IMF által kísért kiigazítási és reformprogramhoz hasonló megállapodás) alá tartozó programban részt vevő kedvezményezett országoknak általában folytatniuk kell az IMF-programban való részvételt, amelyet a sikeres felülvizsgálatoknak is jelezniük kell. A Covid19-válsággal összefüggésben a makroszintű pénzügyi támogatás kivételesen az IMF sürgősségi finanszírozásában részesülő országok számára is rendelkezésre áll, például az egy összegben folyósított gyorsfinanszírozási eszközön keresztül.

eszkálálódásának kockázatára és a nemzetközi tőkepiacokhoz való hozzáférés megszűnésére. Ezt követően 2022 elején javaslatot tettek a megfelelő MFA-műveletekre, Moldovának legfeljebb 150 millió EUR, Ukrajnának pedig legfeljebb 1,2 milliárd EUR értékben.

Az MFA-műveletek végrehajtásának állapota 2021-ben (régióként):

3.1 Keleti szomszédság

- **Grúzia: Covid19 MFA**

A Covid19 MFA-csomag 150 millió EUR összegű, Grúziának nyújtandó makroszintű pénzügyi támogatást tartalmazott.

Az első részletet (75 millió EUR) 2020 novemberében folyósították.

A második 75 millió EUR-s részlet függött az egyetértési megállapodásban a következő területeken meghatározott szakpolitikai feltételek teljesülésétől: közbeszerzés; a nyugdíjrendszer; társasági jog; az állami tulajdonban lévő vállalatok irányítása; az igazságszolgáltatási rendszer; energiahatékonyság; és a munkaerőpiac. Grúzia több strukturális reformot végre is hajtott a makroszintű pénzügyi támogatás feltételeinek megfelelően. A második részletet azonban törölték, miután Grúzia nem teljesítette az igazságszolgáltatási rendszerrel kapcsolatos legfontosabb szakpolitikai feltételt, és miután a grúz hatóságok úgy döntöttek, hogy nem kérik ezt a második részletet.

A makroszintű pénzügyi támogatást nemzetközi pénzügyi szervezetektől és bilaterális donoroktól származó forrásokkal együtt nyújtották, beleértve az IMF által a négyéves kibővített finanszírozási eszköze (EFF) keretében Grúziának nyújtott forrást. Az IMF négyéves kibővített finanszírozási eszközét 2017 áprilisában hagyták jóvá, és 2020-ban bővítették kb. 690 millió EUR-ra. Az IMF ügyvezető igazgatósága sikeresen jóváhagyta az ezen EFF-program keretében végzett valamennyi felülvizsgálatot, beleértve a 2021. áprilisi utolsó felülvizsgálatot is.

- **Moldova: MFA és Covid19 MFA**

A Covid19 MFA-csomag részeként 100 millió EUR összegű támogatást különítettek el Moldova számára, amely az IMF 235 millió USD összegű (2020 áprilisában elfogadott) vészhelyzeti programját egészítette ki. Az első részlet 2020. novemberi folyósítását követően a második és egyben utolsó részlet (50 millió EUR) 2021. októberi folyósításával a makroszintű pénzügyi támogatás sikeresen lezárult. Az egyetértési megállapodásban a következő területeken meghatározott szakpolitikai feltételeket fektettek le: államháztartási gazdálkodás; vállalatirányítás; és a korrupció elleni küzdelem. A reformok végrehajtása a Covid19 MFA időszakának jelentős részében meglehetősen lassú volt. A 2021. júliusi parlamenti választásokat követően azonban jelentősen megnőtt Moldova hajlandósága a strukturális hiányosságok kezelésére, mivel az elnök, a kormány és a parlament következetesebb módon kezdett együttműködni. E javulás ellenére egy feltétel (a 2014. évi banki csalást követő vagyonvisszaszerzési stratégia) tekintetében mentességet kellett adni a makroszintű pénzügyi támogatásért felelős tagállami bizottsággal folytatott konzultációt követően.

2021 novemberében, az energiaválság kitörését követően, és a világjárványt követő gazdasági fellendülés körülményeire tekintettel Moldova hivatalosan új, rendes

makroszintű pénzügyi támogatást kért. A finanszírozási igények alapos értékelését követően a Bizottság egy legfeljebb 150 millió EUR összegű új műveletre vonatkozó javaslatot dolgozott ki, amely 120 millió EUR összegű középlejárathú hitelekkel és 30 millió EUR összegű vissza nem térítendő támogatásokból tevődik össze. A Moldovának nyújtott kiegészítő makroszintű pénzügyi támogatásra vonatkozó határozatot az Európai Parlament és a Tanács 2022. április 6-án fogadta el. A makroszintű pénzügyi támogatás folyósítására három részletben kerül sor a következő területeken meghatározott szakpolitikai intézkedések végrehajtását követően: felelősségteljes kormányzás; a jogállamiság; a korrupció elleni küzdelem; és az energetikai ágazat reformjai. E részek folyósításának feltétele a vagyonszerzés terén tett további előrelépés is (a korábbi MFA-műveletek folytatásaként).

Az új makroszintű pénzügyi támogatás tükrözi, hogy az IMF-nek a 2021. júliusi választásokat követően sikerült folytatnia az együttműködést a moldovai hatóságokkal. Új szakértői szintű megállapodást kötöttek egy 558,3 millió USD összegű, hároméves kibővített hiteleszközzel/kibővített finanszírozási eszközzel, amelyet az Alap igazgatótanácsa 2021 decemberében fogadott el. Az első, 79,8 millió USD összegű részletet közvetlenül az elfogadást követően folyósították.

- **Ukrajna: Covid19 MFA**

Az Ukrajnának nyújtott 1,2 milliárd EUR összegű Covid19 MFA 2020 szeptemberében lépett hatályba. Ezen ötödik MFA-művelet strukturális szakpolitikai feltételei a korábbi MFA-k eredményeire épültek, és négy területen támogatták a reformokat: államháztartási gazdálkodás; kormányzás és jogállamiság; az üzleti klíma javítása; és energia és állami tulajdonban lévő vállalatok. Az első, 600 millió EUR-s részletet 2020. december 9-én folyósították.

A második részlet folyósításának feltétele az Ukrajna által az egyetértési megállapodásban vállalt nyolc strukturális politikai intézkedés, valamint az IMF-program sikeres végrehajtása volt. Az Ukrajnának nyújtott Covid19 MFA-t a nemzetközi pénzügyi szervezetektől és bilaterális donoroktól származó egyéb forrásokkal, különösen az IMF által a 2020. június 9-én elfogadott, 18 hónapos, 5 milliárd USD összegű készenléti hitelmegállapodás keretében nyújtott forrással együtt nyújtották. Az IMF-fel kötött megállapodás feltételrendszerének végrehajtása terén elért eredmények egyenletlenek voltak, és a program első felülvizsgálata – beleértve a program 2022. június végéig történő meghosszabbítását is – csak 2021 novemberében zárult le. Az IMF-nek a fő programprioritások terén elért jelentős előrehaladásról szóló előzetes megerősítő levele alapján, valamint tekintettel a Bizottság saját értékelésére az egyetértési megállapodásban elfogadott strukturális intézkedések kielégítő végrehajtásáról, a 600 millió EUR összegű második részletet 2021. október 25-én folyósították. Ezzel lezárult az Ukrajnának nyújtott Covid19 MFA sikeres végrehajtása.

Az Ukrajna elleni orosz inváziót megelőző fokozódó geopolitikai feszültségekkel összefüggésben az Európai Bizottság 2022. február 1-jén határozatra irányuló javaslatot fogadott el az Ukrajnának nyújtandó, legfeljebb 1,2 milliárd EUR összegű, két egyenlő részletben folyósítandó, új sürgősségi makroszintű pénzügyi támogatásról. Az Európai Parlament és a Tanács 2022. február 24-én elfogadta a határozatot, amely 2014 óta a hatodik MFA-műveletet engedélyezte Ukrajnában. A Bizottság és Ukrajna március 3-án írta alá a kapcsolódó egyetértési megállapodást, amely lehetővé tette a 600 millió EUR összegű első részlet folyósítását két részletben, 2022. március 11-én és 18-án. Ukrajna akut finanszírozási igényeire adott kivételes válaszként, és mivel az egyetértési

megállapodásban elfogadott feltételek *vis maior* miatt ebben a szakaszban nem valósíthatók meg, a Bizottság a makroszintű pénzügyi támogatásért felelős tagállami bizottsággal folytatott kedvező konzultációt követően úgy határozott, hogy májusban haladéktalanul folyósítja a 600 millió EUR összegű második részletet. Ezt a sürgősségi MFA-t a nemzetközi pénzügyi szervezetektől és bilaterális donoroktól származó forrásokkal, többek között az IMF által a 2020. június 9-én elfogadott, 18 hónapos, 5 milliárd USD összegű készenléti hitelmegállapodás keretében nyújtott forrással együtt nyújtják. A program első felülvizsgálatának 2021. novemberi sikeres lezárását követően az IMF igazgatótanácsa 2022. június végéig meghosszabbította a készenléti hitelmegállapodás érvényességét. A program második felülvizsgálata 2022. február 23-án, egy nappal az orosz invázió előtt kezdődött. A rendkívüli helyzetre való tekintettel Ukrajna ezt követően sürgősségi finanszírozást kért a gyorsfinanszírozási eszközből, és március 9-én 1,4 milliárd USD-t kapott.

3.2 Déli szomszédság

- **Jordánia: MFA III és Covid19 MFA**

Miután a Jordániának nyújtott harmadik, 500 millió EUR összegű makroszintű pénzügyi támogatás 2020 januárjában hatályba lépett, a jordániai hatóságok 2020 áprilisában a Covid19-világjárvánnyal összefüggésben további támogatást kértek, és az EU 200 millió EUR összegű, kizárólag kölcsönök formájában megvalósuló, kiegészítő makroszintű pénzügyi támogatásról állapodott meg. Az MFA szakpolitikai feltételei elsősorban a következőkre összpontosítanak: i. az államháztartási gazdálkodás javítása; ii. a korrupció elleni küzdelem; iii. reformok végrehajtása a közüzemi ágazatban; iv. a szociális és munkaerőpiaci szakpolitika reformja; és v. kormányzás.

Az első részletet (150 millió EUR plusz 100 millió EUR kiegészítő támogatás) 2020. november 25-én folyósították. A második és harmadik részlet folyósítása a Jordánia és az EU között létrejött egyetértési megállapodásban elfogadott egyedi szakpolitikai feltételek teljesülésétől függ. A második részletet (50 millió EUR és 200 millió EUR kiegészítő támogatás) 2021. július 20-án folyósították, sikeresen lezárva ezzel a támogatás Covid19-cel kapcsolatos részét. A második részlet rendelkezésre bocsátásához a makroszintű pénzügyi támogatásért felelős tagállami bizottsággal folytatott konzultációt követően egy feltétel (az elektronikus számlázási rendszer létrehozása felé tett lépések) tekintetében mentességet adtak. Ezt a mentesség alá eső feltételt azonban teljes mértékben teljesíteni kell, amikor a harmadik részlet folyósításához szükséges valamennyi reform végrehajtásra kerül. A harmadik, 200 millió EUR összegű részlet 2023 áprilisáig lesz elérhető.

Ezeket az MFA-műveleteket nemzetközi pénzügyi szervezetektől és bilaterális donoroktól, többek között az IMF-től származó forrásokkal együtt nyújtják. 2020. március 25-én az IMF négyéves, 1,1 milliárd EUR (a kvóta 270 %-ának megfelelő) összegű, Jordániának nyújtott kibővített finanszírozási eszközt hagyott jóvá. Ezt az összeget később mintegy 1,3 milliárd EUR-ra emelték (ez a jordániai kvóta 312 %-ának felel meg). 2020. május 20-án az IMF mintegy 366 millió EUR összegű sürgősségi segítyt is Jordánia rendelkezésére bocsátott a gyorsfinanszírozási eszköz keretében, hogy segítse az országot a Covid19-világjárvány hatásainak kezelésében. 2021 decemberére az IMF által Jordániának 2020 eleje óta folyósított teljes összeg mintegy 1 milliárd EUR-t tett ki. Az EFF-program továbbra is jó úton halad, a harmadik felülvizsgálat 2021 decemberében időben befejeződött. Bár Jordánia államadóssága 2021 végén továbbra is magas volt, a GDP 110 %-át tette ki, az IMF fenntarthatónak értékelte.

- **Tunézia: Covid19 MFA**

A 2020 májusában elfogadott Covid19 MFA-csomag részeként az EU Tunéziának nyújtandó, 600 millió EUR összegű makroszintű pénzügyi támogatásról állapodott meg. A 2020. november 24-én aláírt egyetértési megállapodás és hitelkeret-megállapodás a tunéziai parlament által 2021. április 15-én történő megerősítést és a Tunéziai Hivatalos Közlönyben való közzétételt követően 2021. május 11-én lépett hatályba. A 12 hónapos rendelkezésreállási időszaka így 2022 májusáig tartott. Az MFA szakpolitikai feltételrendszere elsősorban négy tematikus területre összpontosít: az államháztartási gazdálkodás és a civil szektor reformja; az állami tulajdonú vállalatok reformjai; szociális védelem; és beruházási környezet.

Az MFA-t két, egyenként 300 millió EUR összegű részletben bocsátották rendelkezésre. Az első részlet a makroszintű pénzügyi támogatás általános politikai előfeltételeinek teljesítésétől függött, és a folyósítására 2021. június 1-jén került sor. Az erőfeszítések egyértelműen felgyorsultak a második részlet folyósításához szükséges szakpolitikai reformokkal kapcsolatban, és valamennyi feltétel legalább nagyjából teljesült. A politikai előfeltételekkel kapcsolatos aggályok ellenére a hatóságok idei politikai naptárra vonatkozó kötelezettségvállalásokat tartalmazó levele lehetővé tette, hogy a második részletet 2022. május 25-én folyósítsák.

A támogatás célja, hogy kiegészítse a más donorok által rendelkezésre bocsátott forrásokat, beleértve az IMF által a Tunéziával megkötött, 2020. április 10-én jóváhagyott gyorsfinanszírozási eszköz keretében biztosított, 685 millió EUR összegű forrást.

3.3 Nyugat-Balkán

- **Albánia: Covid19 MFA**

A 2019. novemberi pusztító földrengéseket és a Covid19-világjárvány okozta kihívásokat követően Albánia 2020. április 15-én hivatalosan makroszintű pénzügyi támogatást kért. Válaszképpen az EU, a Covid19 MFA-csomag részeként, Albániának nyújtandó, 180 millió EUR összegű makroszintű pénzügyi támogatásról állapodott meg. A 2020. november 3-án aláírt egyetértési megállapodás és hitelkeret-megállapodás 2020. november 3-án, illetve 2021. január 26-án lépett hatályba, mivel eltérő nemzeti eljárások vonatkoztak rájuk. Az MFA szakpolitikai feltételeinek célja az államháztartási gazdálkodás, a pénzügyi szektor, a felelősségteljes kormányzás, a korrupció elleni küzdelem és a szociális védelmi politikák hiányosságainak kezelése volt.

Az MFA-t két, egyenként 90 millió EUR összegű részletben bocsátották rendelkezésre. Az első részlet folyósítására 2021. március 31-én került sor. A második és egyben utolsó részlet kifizetése 2021. november 5-én történt meg, miután Albánia teljesítette a mellékelt szakpolitikai feltételeket.

A támogatás célja volt, hogy kiegészítse a más donorok által rendelkezésre bocsátott forrásokat, beleértve az IMF által az Albániával megkötött, 2020. április 10-én jóváhagyott gyorsfinanszírozási eszköz keretében biztosított, 174 millió EUR összegű forrást.

- **Bosznia-Hercegovina: Covid19 MFA**

Miután Bosznia-Hercegovina 2020. április 14-én hivatalos kérelmet nyújtott be a Covid19-világjárvánnyal összefüggésben nyújtandó makroszintű pénzügyi támogatás iránt, a Covid19 MFA-csomag 250 millió EUR összegű, Bosznia-Hercegovinának nyújtandó támogatásra irányuló összeget tartalmazott. A 2021. január 15-én aláírt egyetértési megállapodás és hitelkeret-megállapodás 2021. június 9-én lépett hatályba. Ezt a jelentős késedelmet az ország hosszadalmas döntéshozatali folyamata okozta. Az MFA szakpolitikai feltételeinek célja a gazdasági kormányzás és intézményfejlesztés hiányosságainak kezelése, a pénzügyi szektor stabilitása, átláthatóság és küzdelem a korrupció ellen, valamint a munkaerőpiac jobb működése.

Az MFA-t két, egyenként 125 millió EUR összegű részletben tervezték nyújtani. Az első részletet 2021. október 7-én folyósították, míg a második részletet a rendelkezésreállási időszak végén a reformok korlátozott végrehajtása miatt nem folyósították.

A támogatás célja volt, hogy kiegészítse a más donorok által rendelkezésre bocsátott forrásokat, beleértve az IMF által a 2020. április 20-án jóváhagyott gyorsfinanszírozási eszköz keretében biztosított, 330 millió EUR összegű forrást.

- **Koszovó: Covid19 MFA**

Miután Koszovó 2020. április 8-án hivatalos kérelmet nyújtott be a Covid19-világjárvánnyal összefüggésben nyújtandó makroszintű pénzügyi támogatás iránt, egy új, 100 millió EUR összegű MFA-műveletben részesült. Az MFA szakpolitikai feltételrendszere elsősorban az államháztartás megerősítésére, a pénzügyi stabilitás fokozására, az informális gazdaság kezelésére, a jogállamisági stratégia előmozdítására és a fiatalok foglalkoztatási helyzetének javítására összpontosított.

Az MFA-t két, egyenként 50 millió EUR összegű részletben bocsátották rendelkezésre. Az első részlet folyósítására 2020. október 6-án került sor. A második és egyben utolsó részlet kifizetése 2021. június 1-jén történt meg, miután Koszovó teljesítette a mellékelt szakpolitikai feltételeket.

A támogatás célja volt, hogy kiegészítse a 2020. április 10-én jóváhagyott gyorsfinanszírozási eszköz keretében biztosított IMF-forrásokat (52 millió EUR, az Alap Koszovó számára meghatározott kvótájának 50 %-a).

- **Montenegró: Covid19 MFA**

Miután Montenegró 2020. április 15-én hivatalos kérelmet nyújtott be a makroszintű pénzügyi támogatás iránt, az EU Montenegrónak nyújtandó, 60 millió EUR összegű MFA-műveletről állapodott meg a Covid19 MFA-csomag részeként. Az MFA szakpolitikai feltételrendszere elsősorban az államháztartás megerősítésére és a korrupció elleni küzdelemre, a pénzügyi stabilitás fokozására, az üzleti környezet javítására és a szociális védelem reformjára összpontosított.

Az MFA-t két, egyenként 30 millió EUR összegű részletben bocsátották rendelkezésre. Az első folyósítására 2020. október 6-án került sor. A második és egyben utolsó részlet kifizetése 2021. június 1-jén történt meg, miután Montenegró teljesítette a mellékelt szakpolitikai feltételeket.

A támogatás célja volt, hogy kiegészítse a más donorok által rendelkezésre bocsátott forrásokat, beleértve az IMF által a Montenegróval megkötött, 2020. június 24-én jóváhagyott gyorsfinanszírozási eszköz keretében biztosított, 75 millió EUR összegű forrást.

- **Észak-Macedónia: Covid19 MFA**

Miután Észak-Macedónia 2020. április 15-én hivatalos kérelmet nyújtott be a makroszintű pénzügyi támogatás iránt, az EU 160 millió EUR összegű MFA-műveletet különített el Észak-Macedónia számára a Covid19 MFA-csomag részeként. Az MFA szakpolitikai feltételrendszere elsősorban az államháztartás megerősítésére és a korrupció elleni küzdelemre, a pénzügyi stabilitás fokozására, az üzleti környezet javítására és a szociális védelem reformjára összpontosított.

Az MFA-t két, egyenként 80 millió EUR összegű részletben bocsátották rendelkezésre. Az első részlet folyósítására 2020. október 6-án került sor. A második és egyben utolsó részlet kifizetése 2021. június 1-jén történt meg, miután Észak-Macedónia teljesítette a mellékelt szakpolitikai feltételeket.

A támogatás célja volt, hogy kiegészítse a más donorok által rendelkezésre bocsátott forrásokat, beleértve az IMF által az Észak-Macedóniával megkötött, 2020. április 10-én jóváhagyott gyorsfinanszírozási eszköz keretében biztosított, 176 millió EUR összegű forrást.

4 AZ MFA-FORRÁSOK MEGFELELŐ FELHASZNÁLÁSÁNAK BIZTOSÍTÁSA: MŰKÖDÉSI ÉRTÉKELÉSEK, UTÓLAGOS ÉRTÉKELÉSEK ÉS ELLENŐRZÉSEK

4.1 Működési értékelések

Az uniós költségvetési rendelet követelményeinek megfelelően a Bizottság külső szakértők bevonásával működési értékeléseket végez annak érdekében, hogy kellő bizonyosságot szerezzen a kedvezményezett országban az igazgatási eljárások és a pénzügyi folyamatok működéséről.

A működési értékelések az államháztartási gazdálkodási rendszerekre összpontosítanak. Mindenekelőtt a pénzügyminisztériumok és a központi bankok szervezeti felépítésére és az általuk végrehajtott folyamatokra fókuszálnak. Konkrétan az uniós forrásokat fogadó számlák kezelésére összpontosítanak. Külön figyelmet szentelnek a külső ellenőrző intézmények működésének, függetlenségének és munkaprogramjainak, valamint ezen intézmények ellenőrzési tevékenységei hatékonyságának. Megvizsgálják továbbá a központi szintű közbeszerzési eljárásokat is.

2020-ban 10 működési értékelésre került sor a Covid19 MFA-műveletekkel, valamint a jordániai MFA III programmal összefüggésben. Ezek az értékelések arra a következtetésre jutottak, hogy a partnerországok pénzügyi folyamatai és eljárásai a makroszintű pénzügyi támogatás szempontjából megfelelőnek tekinthetők. 2021-ben nem volt szükség új értékelésekre.

4.2 Utólagos értékelések

Az uniós költségvetési rendeletnek és a kapcsolódó MFA-határozatoknak megfelelően a Bizottság az MFA-műveletek lezárását követően utólagos értékeléseket végez⁷ a makroszintű pénzügyi támogatások hatásának vizsgálata céljából. Az értékelések fő célkitűzései a következők:

- i. az MFA kedvezményezett országának gazdaságára, és különösen az érintett ország külső pozíciójának fenntarthatóságára gyakorolt hatás elemzése; valamint
- ii. az uniós intézkedés hozzáadott értékének értékelése.

2021 januárjában és áprilisában a Bizottság közzétette a Tunéziának nyújtott MFA I, illetve az Ukrajnának nyújtott MFA III utólagos értékeléséről szóló bizottsági szolgálati munkadokumentumokat. Az e jelentést kísérő bizottsági szolgálati munkadokumentum további információkkal szolgál e két értékelésről.

Ezenkívül 2021-ben befejeződött a Tunéziának és Jordániának nyújtott MFA II beavatkozások közös utólagos értékelése, valamint a 2010 és 2020 között végrehajtott összes MFA-művelet metaértékelése. A metaértékelés megvizsgálta az MFA-eszközre irányadó elveket és sajátosságokat, és információkat kívánt szolgáltatni arról, hogyan lehetne javítani i. az eszköz relevanciáját, hatékonyságát, eredményességét és hozzáadott értékét; valamint ii. az Unió külső fellépéseinek prioritásaira való reagálási képességét. A két értékelést kísérő bizottsági szolgálati munkadokumentumok közzététele 2022 folyamán várható.

- **A Tunéziának és Jordániának nyújtott MFA II:** a külső tanulmány arra a következtetésre jutott, hogy a két ország által végrehajtott műveletek mérete, formája és időzítése releváns volt és megfelelt az országok finanszírozási igényeinek, és uniós hozzáadott értéket biztosítottak. A makroszintű pénzügyi támogatás mindkét országban pozitív hatást gyakorolt az államadósság fenntarthatóságára, és hozzájárult a makrogazdasági stabilizáció előmozdításához. A feltételek relevánsak voltak, és a kulcsfontosságú reformterületekre összpontosítottak. A műveletek egyes reformterületeken támogatták a pozitív változást, annak ellenére, hogy más konkrét reformok terén vegyes előrelépés történt. Regionális szempontból a két makroszintű pénzügyi támogatás pozitív hatása és tovagyrűző hatása a Közel-Keletre és az észak-afrikai régióra kevésbé volt mérhető, és főként a bizalmi hatáshoz kapcsolódott.
- **A 2010 és 2020 között végrehajtott MFA-műveletek metaértékelése:** a külső tanulmány megállapítja, hogy az MFA-műveletek hatékonyak, relevánsak és koherensek voltak, és uniós hozzáadott értéket teremtettek. Emellett a makroszintű pénzügyi támogatás hatékonynak bizonyult mind a külső fenntarthatóság helyreállításában, mind a strukturális reformok előmozdításában. A tanulmány ugyanakkor felhívja a figyelmet arra, hogy a végrehajtott szakpolitikai reformok tartós hatásának biztosítása érdekében fontos a reformok iránti felelősségvállalás érzése a partnerországban. A tanulmány kiemeli azt is, hogy hosszú idő telhet el, amíg az MFA-műveletek működőképesé válnak, és ismertet néhány elképzelést, amelyek révén megkönnyíthető az eszköz gyorsabb és hatékonyabb reagálása egy kihívásokkal teli geopolitikai környezetben. Az értékelés hangsúlyozta, hogy meg kell erősíteni a makroszintű pénzügyi

⁷ Minden utólagos értékelés elérhető a Bizottság weboldalán: https://ec.europa.eu/info/evaluation-reports-economic-and-financial-affairs-policies-and-spending-activities_en

támogatás láthatóságát a kedvezményezett országokban. E tekintetben a Bizottság által 2021. november 16-án, az eszköz 30. évfordulója alkalmából szervezett rendezvény szintén fontos szerepet játszott az eszköz Európai Unión kívüli ismertségének megszilárdításában. A kedvezményezett országok, tanácsadó cégek, uniós küldöttségek és tagállamok magas szintű képviselői vettek részt az MFA eddigi eredményeiről és a jövőbeli lehetséges stratégiáiról szóló vitában. Módszertani szempontból a makroszintű pénzügyi támogatás utólagos értékelését magas színvonalon végezték el. Ez különösen a minőségi jogalkotásra vonatkozó 2015. évi iránymutatások hatálybalépését követően volt igaz.

A két értékeléssel kapcsolatos további információk az e jelentést kísérő bizottsági szolgálati munkadokumentumban található, és a két értékeléshez közzeendő bizottsági szolgálati munkadokumentumokban lesznek elérhetők.

5 AZ MFA-ESZKÖZHÖZ KAPCSOLÓDÓ ÁLTALÁNOS FEJLEMÉNYEK

5.1 Az MFA-eszköz működése

Az Európai Parlament és a Tanács makroszintű pénzügyi támogatással kapcsolatos 2013. évi közös nyilatkozata⁸ kiemeli a támogatás makrogazdasági és pénzügyi jellegét, és egyértelműen kimondja, hogy a támogatás „[c]élja, hogy segítséget nyújtson külső finanszírozási nehézségekkel küzdő, ilyen támogatásra jogosult országok és területek számára a fenntartható külső egyenleg helyreállításához”. A makroszintű pénzügyi támogatás mint „sürgősségi” eszköz sikeréhez ezért fontos annak hatékony és időben történő mozgósítása.

Ugyanakkor mind a Számvevőszék, mind az MFA-műveletek (2010–2020) metaértékelése megállapította, hogy az MFA-határozatoknak az Európai Parlament és a Tanács általi, a rendes jogalkotási eljárás keretében történő késedelmes elfogadása jelentős hiányosság lehet egy olyan eszköznél, amelynek célja a fizetésimérleg-válságra való reagálás. Ennek következtében a Számvevőszék azt javasolta, hogy „a Bizottság a társjogalkotókkal együtt vizsgálja meg, hogy milyen lehetőségek állnak rendelkezésre a későbbi MFA-hitelek jóváhagyási eljárásainak felgyorsítására, főként ami a sürgősségi finanszírozást illeti”⁹.

A Bizottság azonban úgy véli, hogy a Covid19 MFA-csomaggal és az Ukrajnának nyújtott új sürgősségi MFA-val kapcsolatos tapasztalatok azt mutatják, hogy a makroszintű pénzügyi támogatás jelenlegi kialakítása lehetővé teheti a gyors elfogadást, amennyiben valamennyi intézmény egyetért a rendelkezésre álló eljárási rugalmassági mechanizmusok teljes körű kihasználásával. A Bizottság mindkét esetben a Parlamenttel és a Tanáccsal együttműködve megállapodott a meglévő sürgősségi eljárások alkalmazásáról, amelyek lehetővé tették, hogy a támogatást a bizottsági javaslattól számított egy hónapon belül mindkét társjogalkotó elfogadja. Az Európai Parlament az eljárási szabályzatában szereplő egyik rendelkezést (163. cikk) alkalmazta, amely

⁸ Az Európai Parlament és a Tanács által a Grúziának nyújtandó további makroszintű pénzügyi támogatásról szóló 2013. augusztus 12-i 778/2013/EU határozattal egy időben elfogadott közös nyilatkozat. Elérhető a következő címen: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013D0778&from=HU>

⁹ A Számvevőszék különjelentése (03/2017. sz.) elérhető a következő címen: https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR17_3/SR_TUNISIA_HU.pdf

lehetővé tette számára a határozat plenáris ülésen történő azonnali elfogadását anélkül, hogy az átment volna az INTA bizottságon, a szokásos gyakorlat szerint. Ez a gyors elfogadási folyamat annak az eredménye, hogy ezekben a rendkívül nehéz időkben valamennyi intézmény egyformán sürgetőnek ítélte meg a helyzetet.

Így mind a Tanács, mind az Európai Parlament eljárási szabályzata rendelkezik arról a gyorsított eljárásról, amely a gyors elfogadáshoz szükséges sürgősségi helyzetekben. Az időben történő és konstruktív találkozók révén lehetővé vált a gyorsabb elfogadási folyamat a rendes jogalkotási eljárás keretében, az Európai Parlament teljes körű bevonásával. Ez nem történhetett volna meg, ha a Bizottság az EUMSZ 213. cikke alapján javasolt volna intézkedéseket (amely azon esetekre vonatkozik, amikor sürgős pénzügyi támogatásra van szükség, és a Tanács csak az MFA-műveletet fogadja el).

5.2 Makroszintű pénzügyi támogatás a 2021–2027-es többéves pénzügyi keretben

Az EU szomszédságpolitikai régióiban továbbra is geopolitikai és gazdasági instabilitás tapasztalható. Ezt tovább súlyosbítják a Covid19-világjárvány és Oroszország ukrajnai inváziója által kiváltott negatív humanitárius és gazdasági hatások. Ilyen helyzetben az EU-nak nagy valószínűséggel továbbra is biztosítania kell makroszintű pénzügyi támogatást az elkövetkező években.

Az új Szomszédsági, Fejlesztési és Nemzetközi Együttműködési Eszköz (NDICI) (más néven a „Globális Európa” eszköz) 2021 júniusában lépett hatályba, miután a Tanács és a Parlament hivatalosan elfogadta azt. Az MFA-eszköz továbbra is elkülönül majd az NDICI – Globális Európától, és egyes MFA-műveleteket szükség szerint továbbra is a Szerződés alkalmazandó jogalapjának megfelelően meghozott külön határozatokkal fognak aktiválni. Mindazonáltal az MFA-hiteleket mostantól az NDICI – Globális Európáról szóló rendelet által létrehozott új külső tevékenységi garancia garantálja, a korábbiakhoz hasonlóan 9 %-os tartalékfeltöltési rátával.

Az NDICI – Globális Európa i. előírja, hogy a külső tevékenységi garancia feltöltését a vonatkozó földrajzi programok költségvetéséből kell finanszírozni; valamint ii. 10 milliárd EUR-ban állapítja meg a külső tevékenységi garancia feltöltésére felhasználható összeg felső határát. Ez ténylegesen korlátozná az MFA-műveletek, valamint az e többéves pénzügyi keret alatt finanszírozható egyéb eszközök (többek között az Európai Beruházási Bank külső hitelnyújtása, az EFFA+ és az Euratom-hitelek) volumenét.

A külső tevékenységi garanciát a továbbiakban nem a külső fellépésekre vonatkozó garanciaalapon, hanem a közös tartalékalapon keresztül fogják irányítani. A Bizottság megkezdte az ezzel járó kockázatok értékelését, tekintettel i. a függő kötelezettségek kezelésére vonatkozó új szabályokra; valamint ii. az Ukrajnának és a régióknak való kitettség sajátos körülményeire. Ezekkel a kockázatokkal az NDICI – Globális Európáról szóló rendelet közelgő félidős felülvizsgálata során is foglalkozni lehet.

6 ELŐRETEKINTÉS – AZ MFA-MŰVELETEK ÉS A KÖLTSÉGVETÉSI HELYZET 2022-BEN

A 2022-es év azzal kezdődött, hogy a Bizottság két új, Moldovának és Ukrajnának nyújtandó MFA-ra vonatkozó javaslatot fogadott el 150 millió EUR, illetve 1,2 milliárd EUR értékben. A 2021 novemberében, a moldovai gázválság kitörése és a világjárványt követő gazdasági fellendülés közepette kért makroszintű pénzügyi támogatás 120 millió EUR kölcsönből és 30 millió EUR vissza nem térítendő támogatásból áll majd. Ezeket a kölcsönöket és vissza nem térítendő támogatásokat az

előre meghatározott feltételek teljesítését követően három részletben folyósítják. Március 11-én Moldova a makroszintű pénzügyi támogatás növelését kérte, tekintettel Ukrajna orosz inváziójának az ország finanszírozási szükségleteit érintő gazdasági következményeire, ideértve a nagyszámú menekült beáramlását is. Moldova kérésében különösen a vissza nem térítendő támogatások szükségességét hangsúlyozta. Erre reagálva folyamatban vannak az erőfeszítések, hogy ezt a makroszintű pénzügyi támogatást egy szélesebb körű támogatási csomaggal egészítsék ki, amely lehetővé teszi a több vissza nem térítendő támogatás iránti kérelem teljesítését. Emellett a makroszintű pénzügyi támogatás vissza nem térítendő támogatási komponensét előreütemezik, hogy az első két részletben több vissza nem térítendő támogatást lehessen folyósítani (15 millió EUR, illetve 10 millió EUR).

2022. február 24-én az Európai Parlament és a Tanács egy Ukrajnának nyújtandó, új sürgősségi makroszintű pénzügyi támogatásra vonatkozó határozatot fogadott el, tekintettel az Oroszországgal fennálló konfliktus eskalálódásának kockázatára és Ukrajna nemzetközi tőkepiacokhoz való hozzáféréseinek megszűnésére. Ez a makroszintű pénzügyi támogatás 1,2 milliárd EUR összegű kölcsön formájában valósult meg, és az első 600 millió EUR-t 2022 márciusában fizették ki, ezzel segítve Ukrajnának megoldani az Oroszországgal jelenleg zajló konfliktus miatt egyre növekvő finanszírozási hiányt. Az ukrán hatóságok összességében lépéseket tettek az elfogadott feltétel végrehajtása érdekében. A háború körülményei azonban olyan *vis maior* eseménynek minősültek, amely megakadályozta a makroszintű pénzügyi támogatás második részlete folyósításának feltételét képező strukturális politikai intézkedések eredményes végrehajtását. A Bizottság alapos értékelést és a makroszintű pénzügyi támogatásért felelős bizottsággal folytatott konzultációt követően mindazonáltal úgy határozott, hogy haladéktalanul, már 2022 májusában folyósítja a 600 millió EUR összegű második részletet.

Az Európai Tanács 2022. május 30-án ismételten megerősítette, hogy támogatja Ukrajnát, és készen áll arra, hogy 2022-ben 9 milliárd EUR összegig új rendkívüli makroszintű pénzügyi támogatást nyújtson.

A szakpolitikai reformok terén elért eredményektől és a politikai előfeltétel teljesítésétől függően a Covid19 MFA utolsó részletét 2022. május 25-én folyósították Tunéziának, míg a Bosznia-Hercegovinának járó második részletet a rendelkezésreállási időszak végén a reformok korlátozott végrehajtása miatt nem folyósították. A jordániai MFA III művelet utolsó részlete 2023 áprilisáig áll rendelkezésre.

A Bizottság készen áll a makroszintű pénzügyi támogatás iránti jövőbeli kérelmek elbírálására, és adott esetben új és/vagy nyomonkövetési MFA-műveleteket fog javasolni a jogosult partnereknek.

Az 1. táblázat áttekintést ad az MFA-támogatások kötelezettségvállalásairól és kifizetéseiről, valamint az MFA-kölcsönök folyósításáról 2019-re, 2020-ra, 2021-re és (ideiglenesen) 2022-re vonatkozóan. A teljes folyósított összeg 2022-ben várhatóan 1 575 millió EUR kölcsönből és 25 millió EUR vissza nem térítendő támogatásból áll majd.

1. táblázat: MFA vissza nem térítendő támogatásokkal kapcsolatos kötelezettségvállalások és kifizetések, valamint MFA-kölcsönök folyósítása 2019–2022 között (EUR)¹⁰

	2019	2020	2021	2022 (ideiglenes)
Vissza nem térítendő támogatások költségvetési kötelezettségvállalási előirányzatai	27 000 000	20 000 000	227 200	50 000 000
Működési értékelések, Utólagos értékelések	125 900	293 900	227 200	Meghatározandó
Más lehetséges MFA-műveletek	–	–	–	30 000 000
Kötelezettségvállalások összesen	125 900	293 900	227 200	30 000 000
Nem lekötött költségvetési allokációk	26 874 100	19 706 100		Meghatározandó
Vissza nem térítendő támogatások költségvetési kifizetési előirányzatai	27 000 000	27 000 000	362 400	25 000 000
Működési értékelések, Utólagos értékelések	304 949	284 600	362 400	–
MFA Grúzia III (befejezett)	–	5 000 000	–	–
MFA Moldova (befejezett)	10 000 000	10 000 000	–	–
MFA Moldova	–	–	–	25 000 000
Más lehetséges MFA-műveletek	–	–	–	–
Kifizetések összesen	10 304 949	15 284 600	362 400	25 000 000
Vissza nem térítendő támogatásokra elkülönített, fel nem használt eszközök	16 695 051	11 715 400		–
Folyósított MFA-kölcsönök				
MFA Grúzia III (befejezett)	–	20 000 000	–	–
MFA Moldova (befejezett)	20 000 000	20 000 000	–	–
MFA Ukrajna IV (befejezett)	–	500 000 000	–	–
MFA Jordánia II (befejezett)	100 000 000	–	–	–
MFA Jordánia III ¹¹	–	100 000 000	200 000 000	–
MFA Tunézia II (befejezett)	300 000 000	–	–	–
MFA Moldova	–	–	–	75 000 000
Sürgősségi MFA Ukrajna	–	–	–	1 200 000 000
Folyósított MFA-kölcsönök összesen	420 000 000	640 000 000	200 000 000	1 275 000 000
Covid19 MFA-műveletek:				
MFA Grúzia (részben folyósított)		75 000 000	–	–
MFA Moldova (befejezett)		50 000 000	50 000 000	–
MFA Ukrajna (befejezett)		600 000 000	600 000 000	–
MFA Jordánia (befejezett)		150 000 000	50 000 000	–
MFA Tunézia (befejezett)		–	300 000 000	300 000 000
MFA Albánia (befejezett)		–	180 000 000	–
MFA Bosznia-Hercegovina (részben folyósított)		–	125 000 000	–
MFA Koszovó (befejezett)		50 000 000	50 000 000	–
MFA Montenegró (befejezett)		30 000 000	30 000 000	–
MFA Észak-Macedónia (befejezett)		80 000 000	80 000 000	–
Folyósított MFA-kölcsönök összesen	420 000 000	1 675 000 000	1 665 000 000	1 575 000 000

¹⁰ A táblázat nem veszi figyelembe a 2022. június 1. utáni új MFA-műveletekre vonatkozó javaslatokat.

¹¹ A harmadik, 200 millió EUR összegű részlet 2023 áprilisáig áll rendelkezésre.